

**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

**NAČIN ORGANIZOVANJA FIZIOTERAPEUTSKE DJELATNOSTI U
POJEDINIM ZEMLJAMA REGIONA I EVROPSKE UNIJE**

Podgorica, decembar 2020. godine

Broj: 24/2020

Klas. br: 00-52-4/20-

Datum: decembar 2020. godine

Pripremio: Istraživački centar Skupštine Crne Gore¹

** Istraživački centar Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilitnosti izvora. Centar ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Istraživački radovi se koriste samo u svrhu za koju su izrađeni, a u skladu sa Pravilima o izradi istraživačkih radova. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore, niti neophodno drugih institucija ili organizacija čiji se podaci koriste za izradu rada.*

*** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*

¹ Doprinos u izradi rada pružila je samostalna savjetnica II u Sekretarijatu Odbora za međunarodne odnose i iseljenike Vanja Čabarkapa.

SADRŽAJ

UVOD	4
GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA	6
KOMPARATIVNI PREGLED U VEZI SA NAČINOM ORGANIZOVANJA FIZIOTERAPEUTSKE DJELATNOSTI	7
BOSNA I HERCEGOVINA	7
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	<i>7</i>
<i>Republika Srpska</i>	<i>8</i>
HRVATSKA.....	9
KIPAR.....	11
NJEMAČKA.....	13
POLJSKA.....	15
RUMUNIJA.....	18
SJEVERNA MAKEDONIJA	20
IZVORI INFORMACIJA.....	23

UVOD

Fizioterapija ili **fizikalna terapija** podrazumijeva usluge za pojedince i širu populaciju, koje imaju za cilj da razviju, održe i povrate maksimalnu pokretljivost i funkcionalnu sposobnost tokom čitavog životnog doba.² **Fizioterapeut** je zdravstveni stručnjak osposobljen da u okviru svoje struke primjenjuje terapijske vježbe, terapijske agense, manuelne i druge fizikalne tehnike, dijagnostičke postupke za koje ima potrebna znanja i vještine, kao i da vrši evaluaciju prije i poslije primjene terapije.³ Fizioterapeuti rade u zdravstvu, u sferama promocije, prevencije, liječenja, intervencije i rehabilitacije.

Fizioterapeutska profesija prepoznata je u **Direktivi 2005/36/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta Evropske unije od 7. septembra 2005. godine o priznavanju stručnih kvalifikacija**⁴. Pomenuta direktiva izmijenjena je EU Direktivom 2013/55/EU od 20. novembra 2013. godine⁵. Na ovaj način, licima koja su stekla stručne kvalifikacije (uključujući i fizioterapeute) u jednoj od država članica garantuje se pristup istoj profesiji i jednaka prava prilikom obavljanja te profesije u drugoj državi članici kao i državljanima te države članice. Direktiva se primjenjuje na sve državljane država članica koji žele obavljati regulisanu profesiju, uključujući i slobodne profesije, u državi članici različitoj od one u kojoj su stekli svoje stručne kvalifikacije, bilo u svojstvu samozaposlene ili zaposlene osobe. Ukratko, Direktiva uređuje pitanja koja se tiču slobode pružanja usluga i slobode poslovnog nastana, uslova za priznavanje stručnih kvalifikacija, pravila u vezi sa obavljanjem profesije i slično.⁶

Tokom posljednje decenije, prema podacima iz 2018. godine, broj aktivnih fizioterapeuta porastao je u gotovom svim zemljama EU, uz izuzetak Portugala, Ujedinjenog Kraljevstva i Holandije. Osim toga, fizioterapeuti su, kada je u pitanju rad u zemljama koje im nijesu matične, među najmobilnijim radnicima u EU. Istovremeno, fizioterapija se u gotovo svakoj zemlji EU smatra regulisanom profesijom, što znači da fizioterapeuti treba da posjeduju posebnu diplomu ili da budu registrovani kod stručnog tijela prije nego što započnu obavljanje djelatnosti.⁷

Svjetski dan fizioterapije obilježava se 8. septembra, počev od 1994. godine, sa ciljem podizanja svijesti o velikom doprinosu koji fizioterapeuti pružaju u održavanju dobrog zdravlja ljudi. Upravo 8. septembra 1951. godine, osnovana je **Svjetska konfederacija za fizikalnu terapiju**⁸, koja se sastoji od 122 organizacije i predstavlja više od 670.000 fizioterapeuta širom svijeta. Ova neprofitna organizacija posvećena je unapređenju profesije

² Internet stranica Svjetske konfederacije za fizikalnu terapiju <https://world.physio/resources/glossary> (09.12.2020)

³ Internet stranica Komore fizioterapeuta Crne Gore <https://komorafizioterapeuta.me/fizioterapija/fizioterapeuti/> (09.12.2020)

⁴ Directive 2005/36/EC of The European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32005L0036> (07.12.2020)

⁵ Directive 2013/55/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 amending Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications and Regulation (EU) No 1024/2012 on administrative cooperation through the Internal Market Information System ('the IMI Regulation') <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0055&from=EN> (07.12.2020)

⁶ Directive 2005/36/EC, ibid.

⁷ What Europe does for me: Physiotherapists without borders, 2018/09/19 <https://what-europe-does-for-me.eu/en/portal/2/B45> (16.12.2020)

⁸ Internet stranica Svjetske konfederacije za fizikalnu terapiju <https://world.physio/> (09.12.2020)

fizioterapije i poboljšanju globalnog zdravlja. Svojim organizacijama članicama pruža širok spektar usluga, kao i stručnu pomoć.

Fizioterapeutska djelatnost pravno je uređena na različite načine. U pojedinim državama, postoje specifični zakoni koji uređuju fizioterapeutsku djelatnost, dok se u većem broju evropskih država u ovoj oblasti primjenjuju zakoni koji se odnose na zdravstvenu djelatnost, kao i akti niže pravne snage.

Crna Gora nema poseban zakon koji uređuje fizioterapeutsku djelatnost, već su fizioterapeuti prepoznati u **Zakonu o zdravstvenoj zaštiti**⁹. U primjeni je, takođe, i veći broj podzakonskih akata kao što su Pravilnik o postupku izdavanja, obnavljanja, odnosno oduzimanja licence za rad fizioterapeuta, Pravilnik o kontroli kvaliteta rada fizioterapeuta, Pravilnik o kontinuiranoj edukaciji i načinu vrednovanja svih oblika stručnog usavršavanja fizioterapeuta i fizioterapeutskih tehničara, Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra licenci i obrascu licenci za rad fizioterapeuta, Pravilnik o angažovanju fizioterapeuta u sportskim klubovima i reprezentacijama, Pravilnik o čuvanju, upotrebi i kontroli upotrebe faksimila fizioterapeuta.

U javnom zdravstvu Crne Gore, fizioterapeuti su zastupljeni u domovima zdravlja, tj. u jedinicama za fizikalnu terapiju primarnog nivoa, dok su na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite zastupljeni u bolnicama i prirodnim lječilištima.¹⁰ Za sve zdravstvene radnike koji su stekli diplomu u oblasti fizioterapeutske djelatnosti i koji neposredno pružaju fizioterapeutske usluge u Crnoj Gori, obavezno je članstvo u **Komori fizioterapeuta Crne Gore**. Nadležnosti Komore ustanovljene su **Statutom Komore fizioterapeuta Crne Gore**, među kojima su: izdavanje, obnavljanje i oduzimanje licence za rad, vođenje registra licenci, donošenje Kodeksa fizioterapeutske zdravstvene etike, preduzimanje mjera radi podizanja kvaliteta stručnog rada svojih članova, kao i druge nadležnosti.

Za potrebe ovog rada, u skladu sa zahtjevom, analiziran je način organizovanja fizioterapeutske djelatnosti u sljedećim zemljama: **Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Kipar, Njemačka, Poljska, Rumunija, Sjeverna Makedonija i Slovenija**. Na taj način, u radu je predstavljena praksa država koje su fizioterapeutsku djelatnost uredile posebnim zakonom, kao i praksa zemalja koje su ovu oblast pravno regulisale opštim zakonima iz oblasti zdravstva, te podzakonskim aktima.

⁹ Zakon o zdravstvenoj zaštiti, „Službeni list Crne Gore“ br. 3/16, 39/16, 2/17, 44/18, 24/19– drugi zakoni i 82/20.

¹⁰ Internet stranica Komore fizioterapeuta Crne Gore <https://komorafizioterapeuta.me/fizioterapija/fizioterapeuti/> (09.12.2020)

GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

Među analiziranim zemljama, fizioterapeutsku djelatnost posebnim zakonima uredile su **Hrvatska** (*Zakon o fizioterapeutskoj djelatnosti*), **Kipar** (*Zakon o registraciji fizioterapeuta*), **Njemačka** (*Zakon o profesijama u fizioterapiji*), **Poljska** (*Zakon o profesiji fizioterapije*) i **Rumunija** (*Zakon o organizaciji i obavljanju profesije fizioterapeuta, kao i osnivanju, organizaciji i funkcionisanju Rumunskog koledža fizioterapeuta*). Sa druge strane, **Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija i Slovenija nemaju posebne zakone** koji uređuju fizioterapeutsku djelatnost, već je ova djelatnost uređena **opštim zakonima iz oblasti zdravstva**, kao što je zakon o zdravstvenoj zaštiti, ili zakon kojim su uređene različite profesije u medicini. Oblast fizioterapije u ovim zemljama detaljnije je uređena podzakonskim aktima (**pravilnici i uredbe**), koji se uglavnom donose na nivou ministarstva zdravlja.

U većini analiziranih zemalja, u skladu sa propisima formirane su **nacionalne nezavisne i samostalne organizacije** (komora/udruženje/koledž) koje zastupaju profesionalne interese fizioterapeuta te, između ostalog, izdaju fizioterapeutima licence ili odobrenja za rad (Hrvatska, Federacija BiH, Kipar, Njemačka, Poljska, Rumunija, Slovenija) i u kojima je, po pravilu, članstvo obavezno za sve fizioterapeute. Nasuprot tome, u Sjevernoj Makedoniji i Republici Srpskoj **ne postoji jedinstvena komora fizioterapeuta**. U **Federaciji BiH, Hrvatskoj i Sloveniji** neophodno je dobiti **mišljenje komore** kako bi fizioterapeut mogao obavljati **privatnu zdravstvenu djelatnost**, dok u Rumuniji ovo tijelo utvrđuje kriterijume i standarde za opremanje nezavisnih ordinacija za **privatnu praksu**.

U cilju sticanja **uslova za obavljanje fizioterapeutske djelatnosti**, fizioterapeuti moraju, između ostalog, imati položen **stručni ispit** (Federacija BiH, Hrvatska), **državni ispit** (Njemačka) ili **državni specijalistički ispit za sticanje zvanja specijaliste fizioterapije** (Poljska). U **Hrvatskoj** se odobrenje za samostalan rad fizioterapeuta obnavlja svakih **šest godina**, a u **Poljskoj** fizioterapeuti moraju završiti ponovnu obuku pod nadzorom mentora u trajanju do šest mjeseci, ukoliko duže od pet godina (tokom posljednjih šest godina) nijesu bili angažovani u praksi.

Prilikom obavljanja svoje djelatnosti, fizioterapeuti su u obavezi da se pridržavaju principa predviđenih **etičkim kodeksom za fizioterapeute**, koji je u nekim državama, kao npr. na **Kipru**, sastavni dio ključnog zakona u oblasti fizioterapije. Kada je u pitanju obezbjeđivanje poštovanja profesionalnih standarda struke, posebni zakoni koji uređuju fizioterapeutsku djelatnost predviđaju i disciplinsku odgovornost fizioterapeuta, kao i procedure za utvrđivanje takve odgovornosti, pa je tako, na primjer, **na Kipru** osnovan **Disciplinski odbor** u cilju sprovođenja disciplinskih mjera nad registrovanim fizioterapeutima, u **Poljskoj** je **Nacionalna komora fizioterapeuta** nadležna da vrši **reviziju (provjeru) prakse fizioterapeuta**, a u okviru Komore uspostavljen je **disciplinski sud**. Među disciplinskim mjerama koje se mogu izreći fizioterapeutima u analiziranim zemljama su opomene, novčane kazne (na primjer do 850 eura na Kipru), privremena suspenzija licence/dozvole za rad, oduzimanje licence/dozvole za rad, opomena i slično.

U nastavku rada predstavljene su informacije u vezi sa načinom organizovanja fizioterapeutske djelatnosti u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Kipru, Njemačkoj, Poljskoj, Rumuniji, Sjevernoj Makedoniji i Sloveniji, sa akcentom na podatke o zakonodavnom okviru, položaju u sistemu zdravstvene zaštite, načinu organizovanja zdravstvenih ustanova iz oblasti fizioterapije i načinu organizovanja zdravstvenih radnika u ovoj oblasti. Prilikom izrade istraživačkog rada, podaci su prikupljeni uvidom u relevantno zakonodavstvo pomenutih zemalja, zvanične internet stranice komora ili udruženja fizioterapeuta, kao i iz drugih relevantnih izvora.

KOMPARATIVNI PREGLED U VEZI SA NAČINOM ORGANIZOVANJA FIZIOTERAPEUTSKE DJELATNOSTI

BOSNA I HERCEGOVINA

Federacija Bosne i Hercegovine

U Federaciji Bosne i Hercegovine **ne postoji poseban zakon** kojim je uređena fizioterapeutska djelatnost, već se u ovoj oblasti primjenjuje **Zakon o zdravstvenoj zaštiti**¹¹.

Shodno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, uspostavljen je **Centar za fizikalnu rehabilitaciju**, koji obavlja zdravstveno-promotivni rad iz oblasti fizikalne medicine, vanbolničke terapijske i rehabilitacione postupke iz domena fizikalne medicine, okupacione tretmane, testiranje i procjenu testova, te saraduje sa drugim službama s ciljem unapređenja tretmana pacijenata. Centar je organizovan kao dio doma zdravlja, a način njegovog organizovanja, minimalni uslovi prostora, medicinsko-tehničke opreme i stručnog kadra koje mora ispunjavati, propisani su **Pravilnikom**¹² koji je donio federalni ministar zdravstva.

Privatnu praksu može samostalno obavljati fizioterapeut pod sljedećim uslovima: da ima univerzitetsku diplomu fizioterapije, licencu izdatu od strane Komore fizioterapeuta FBiH, da je državljanin Bosne i Hercegovine sa prebivalištem u Federaciji, da je radno sposoban za obavljanje privatne prakse, da pribavi pozitivno mišljenje Komore fizioterapeuta FBiH o opravdanosti osnivanja privatne prakse i da ispuni opšte uslove za osnivanje privatne prakse, shodno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti.¹³ Zahtjev za obavljanje privatne prakse podnosi se nadležnom kantonalnom ministru, koji rješenjem utvrđuje ispunjenost uslova za obavljanje privatne prakse, a federalni ministar pravilnikom utvrđuje uslove za obavljanje privatne prakse. Diplomirani fizioterapeuti mogu imati samo jednu privatnu praksu u svojoj struci. Na osnovu Zakona o zdravstvenoj zaštiti, više zdravstvenih radnika, koji obavljaju privatnu praksu, mogu se udružiti u grupnu privatnu praksu. Uslove za grupnu privatnu praksu pravilnikom utvrđuje federalni ministar.¹⁴

¹¹ Zakon o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine FBiH“, br. 46/10 i 75/13, <https://www.paragraf.ba/propisi/fbih/zakon-o-zdravstvenoj-zastiti.html> (30.11.2020)

¹² Pravilnik o bližim uvjetima koje mora ispunjavati Centar za fizikalnu rehabilitaciju, kao i način njegovog organiziranja https://kdzifbih.ba/wp-content/uploads/2018/02/Pravilnik_centar_fizikalnu_rehabilitaciju.pdf (30.11.2020)

¹³ Internet stranica Komore fizioterapeuta FBiH <http://www.komorafizioterapeuta-fbih.com/detalji.php> (30.11.2020)

¹⁴ Zakon o zdravstvenoj zaštiti FBiH <https://www.paragraf.ba/propisi/fbih/zakon-ozdravstvenoj-zastiti.html> (30.11.2020)

Komora fizioterapeuta Federacije Bosne i Hercegovine osnovana je u martu 2011. godine, na osnovu Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Zakona o registraciji poslovnih subjekata u FBiH¹⁵. Komora je samostalna strukovna organizacija fizioterapeuta sa svojstvom pravnog lica i javnim ovlaštenjima. **Članstvo u Komori** je, shodno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti i Statutu Komore, **obavezno** za sve fizioterapeute i fizioterapeutske tehničare sa područja Federacije Bosne i Hercegovine, koji imaju položen stručni ispit. **Svrha i ciljevi Komore** su: očuvanje i zaštita interesa profesije fizioterapeuta, zadovoljenje stručnih i ličnih potreba fizioterapeuta, osiguranje uslova za organizovani pristup fizioterapeuta prema državnim organima, zavodima zdravstvenog osiguranja i reosiguranja, udruženjima, zdravstvenim ustanovama, proizvođačima i dobavljačima medicinske opreme, kao i zaštita zdravlja građana.¹⁶

Fizioterapeuti iz Federacije mogu se učlaniti u strukovnu nevladinu organizaciju, **Udruženje za fizioterapiju Federacije Bosne i Hercegovine**¹⁷, ili pristupiti nekoj od **sindikalskih organizacija zdravstvenih radnika**, poput Nezavisnog strukovnog sindikata radnika zaposlenih u zdravstvu FBiH.

Republika Srpska

Kao ni u Federaciji Bosne i Hercegovine, ni u Republici Srpskoj **ne postoji poseban zakon o fizioterapeutskoj djelatnosti**, već se na ovu oblast primjenjuje **Zakon o zdravstvenoj zaštiti**¹⁸. Međutim, predstavnici **Unije sindikata radnika u zdravstvu Republike Srpske** su, u više navrata, potpisivanjem peticija, apelovali da je neophodno usvojiti nove zakone iz oblasti zdravstva, među kojima je i zakon o fizioterapeutskoj djelatnosti.¹⁹

Zavod za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Dr Miroslav Zotović“, formiran je na osnovu odluke Vlade Republike Srpske 1996. godine, i ima status referentne zdravstvene ustanove iz oblasti fizikalne medicine i rehabilitacije, ortopedske hirurgije i baromedicine u Republici Srpskoj, u kojoj se u okviru bolničke i vanbolničke zdravstvene zaštite pružaju usluge sekundarnog i tercijarnog nivoa.²⁰ Takođe, shodno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, **pri određenim domovima zdravlja** formirani su **centri za fizikalnu rehabilitaciju u zajednici**.

Osnivanje **privatnih zdravstvenih ustanova**, od strane pravnog, privrednog ili fizičkog lica, propisano je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Kako bi se zdravstvena ustanova osnovala i počela sa radom, potrebno je da ispunjava uslove u pogledu prostora, kadra i opreme. Shodno Zakonu, ministar donosi pravilnik o uslovima za početak rada zdravstvene ustanove, rješenjem utvrđuje ispunjenost uslova za početak rada zdravstvene ustanove i visinu

¹⁵ Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine, „Sl. novine FBiH“, br. 27/2005.

¹⁶ Internet stranica Komore fizioterapeuta FbiH, <http://www.komorafizioterapeuta-fbih.com/index.php> (30.11.2020)

¹⁷ Internet stranica Udruženja/Udruge za fizioterapiju Federacije Bosne i Hercegovine <https://www.uffbih.ba/> (30.11.2020)

¹⁸ Zakon o zdravstvenoj zaštiti Republike Srpske, „Sl. glasnik RS“, br. 106/09 i 44/15 <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-zdravstvenoj-zastiti.html> (30.11.2020)

¹⁹ Internet stranica Strukovnih sindikata doktora medicine Republike Srpske - primjer jedne od peticija http://www.ssdmrs.org/NewsImages/22_1.pdf (30.11.2020)

²⁰ Internet stranica Zavoda za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Dr Miroslav Zotović“, <https://www.zotovicbl.com/zotovic.php?id=6> (30.11.2020)

troškova za postupak utvrđivanja ispunjenosti uslova. Na osnovu odluke o osnivanju i rješenja ministra, zdravstvena ustanova se upisuje u sudski registar i Registar zdravstvenih ustanova, koji vodi Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite.²¹

Za razliku od Federacije Bosne i Hercegovine, u Republici Srpskoj **ne postoji komora fizioterapeuta**. Osim pomenutih sindikalnih organizacija, fizioterapeuti se učlanjuju u organizacije poput **Udruženja fizioterapeuta Republike Srpske**.

HRVATSKA

Fizioterapeutska djelatnost u Republici Hrvatskoj regulisana je **Zakonom o fizioterapeutskoj djelatnosti**²². Ovim zakonom uređeni su sadržaj i način djelovanja, standard obrazovanja, uslovi za obavljanje djelatnosti, dužnosti, kontrola kvaliteta i stručni nadzor nad radom fizioterapeuta.

Fizioterapeuti su zdravstveni radnici čija je djelatnost sastavni dio zdravstvene djelatnosti od javnog interesa za Republiku Hrvatsku, a obuhvata sve postupke, znanja i vještine fizikalne terapije. Svoju djelatnost vrše **na svim nivoima zdravstvene zaštite**, u skladu sa standardima koje je na predlog Hrvatske komore fizioterapeuta utvrdio ministar nadležan za zdravstvo, kao i izvan sistema zdravstvene zaštite u okviru prevencije i promocije zdravlja, pod zakonom utvrđenim uslovima.

Kada je u pitanju **obrazovanje**, u skladu sa zakonom osnovno obrazovanje fizioterapeuti stižu završavanjem studija fizioterapije kojim se osigurava visok nivo obrazovanja u skladu sa propisima iz oblasti visokog obrazovanja, čime dobijaju zvanje prvostepenog fizioterapeuta (*prvostupnik fizioterapeut*). Dodatno usavršavanje sprovodi se u slučajevima kada opseg i složenost poslova i očekivanih rezultata zahtijevaju dodatno obrazovanje iz određene oblasti zdravstvene zaštite, u svrhu poboljšanja kvaliteta i efikasnosti rada fizioterapeuta. Dodatno usavršavanje organizuje se u visokoobrazovnim institucijama, zdravstvenim ustanovama i drugim pravnim licima u skladu sa Statutom Hrvatske komore fizioterapeuta. Takođe, svi radnici u oblasti fizioterapije obavezni su da stalno obnavljaju stečena i usvajaju nova znanja u procesu trajnog stručnog usavršavanja, koje se sprovodi učešćem na stručnim seminarima, kursevima i stručnim skupovima.

Pravo na obavljanje fizioterapeutske djelatnosti u Hrvatskoj ima fizioterapeut koji je upisan u registar fizioterapeuta pri Hrvatskoj komori fizioterapeuta i ima odobrenje za samostalan rad, dok pravo na upis u registar fizioterapeuta ima fizioterapeut koji je obavio pripravnički staž i položio stručni ispit. Uslovi obavljenog pripravničkog staža i položenog stručnog ispita ne odnose se na državljane država članica EU.

Pravo na samostalan rad ima fizioterapeut za obavljanje poslova fizioterapije za koje mu je dato odobrenje za samostalan rad. Radni terapeut koji učestvuje u postupku

²¹ Zakon o zdravstvenoj zaštiti Republike Srpske, <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-zdravstvenoj-zastiti.html> (30.11.2020)

²² Zakon o fizioterapeutskoj djelatnosti, „Narodne novine“ br. 120/08, <https://www.zakon.hr/z/398/Zakon-o-fizioterapeutskoj-djelatnosti> (30.11.2020)

fizioterapijske njege ima pravo na samostalan rad i to za obavljanje poslova fizioterapije, za koje mu je dato odobrenje za samostalan rad. Fizioterapeutski tehničar i maser-kupeljar takođe imaju pravo na samostalan rad za obavljanje poslova fizioterapije za koje im je dato odobrenje za samostalan rad. **Odobrenje** je javna isprava koje izdaje, odnosno uskraćuje upravnim aktom tijelo određeno Statutom Hrvatske komore fizioterapeuta. Odobrenje za samostalan rad fizioterapeuta, fizioterapeuskog tehničara, radnog terapeuta i masera-kupeljara u fizikalnoj terapiji obnavlja se svakih **šest godina**.

Uslove, način i postupak davanja, obnavljanja i oduzimanja odobrenja za samostalan rad fizioterapeuta, fizioterapeuskog tehničara, radnog terapeuta i masera-kupeljara u fizikalnoj terapiji propisuje opštim aktom Hrvatska komora fizioterapeuta.²³

Na postupak osnivanja, privremene obustave i prestanka rada **privatne prakse fizioterapeuta** primjenjuju se odredbe **Zakona o zdravstvenoj zaštiti**²⁴ koje se odnose na ordinacije. Privatnu praksu može obavljati samo fizioterapeut sa završenim studijama fizioterapije koji ima odobrenje za samostalan rad izdato od strane Hrvatske komore fizioterapeuta.

U skladu sa Zakonom o fizioterapeuskoj djelatnosti, **Hrvatska komora fizioterapeuta** daje mišljenje o opravdanosti osnivanja privatne prakse, zdravstvene ustanove, odnosno trgovačkog društva koje obavlja djelatnost fizikalne terapije u mreži javne zdravstvene službe, ili izvan mreže javne zdravstvene službe. Komora propisuje način oglašavanja i način isticanja naziva privatne prakse, utvrđuje najniže cijene za pojedine poslove iz fizioterapeuske djelatnosti izvan mreže javne zdravstvene službe, i utvrđuje cijene za pojedine poslove iz fizioterapeuske djelatnosti iz opsega dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja. Takođe, Hrvatska komora fizioterapeuta daje prethodno mišljenje na akt Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, kojim se utvrđuje formiranje cijena zdravstvene zaštite i drugih osnova za sklapanje ugovora sa zdravstvenim ustanovama i privatnim zdravstvenim radnicima koji čine mrežu javne zdravstvene službe.

Hrvatska komora fizioterapeuta je samostalna i nezavisna strukovna organizacija sa svojstvom pravnog lica i javnim ovlaštenjima, u koju se **obavezno učlanjuju** fizioterapeuti, fizioterapeutski tehničari, radni terapeuti i maseri-kupeljari koji učestvuju u postupku fizioterapeuske njege. Kako bi fizioterapeut imao pravo na obavljanje fizioterapeuske djelatnosti, mora biti upisan u registar fizioterapeuta pri Hrvatskoj komori fizioterapeuta i imati odobrenje za samostalan rad. Pravo na upis u registar fizioterapeuta ima fizioterapeut koji je obavio pripravnički staž i **položio stručni ispit**.²⁵ Fizioterapeuti u Hrvatskoj se mogu udruživati u okviru različitih stručnih organizacija, kao što je **Hrvatski zbor fizioterapeuta**²⁶ ili sindikalnih organizacija, poput **Sindikata fizioterapeuta i radnih terapeuta Hrvatske**.

²³ *Ibid.*

²⁴ Zakon o zdravstvenoj zaštiti, „Narodne novine“ br. 100/18 i 125/19, <https://www.zakon.hr/z/190/Zakon-o-zdravstvenoj-za%C5%A1titi> (30.11.2020)

²⁵ Zakon o fizioterapeuskoj djelatnosti, <https://www.zakon.hr/z/398/Zakon-o-fizioterapeuskoj-djelatnosti> (30.11.2020)

²⁶ Internet stranica Hrvatskog zbora fizioterapeuta, <http://www.hzfh.hr/> (30.11.2020)

Komoru osnivaju Ministarstvo zdravstva i socijalnog staranja, Hrvatsko udruženje fizioterapeuta i Hrvatski zbor fizioterapeuta. Hrvatska komora fizioterapeuta ima **Statut**²⁷ kao temeljni opšti akt, koji donosi Skupština Komore, a na koji saglasnost daje ministar nadležan za zdravstvo. U skladu sa Zakonom o fizioterapeutskoj djelatnosti, Statut mora sadržati odredbe o nazivu i sjedištu, području na kome Komora djeluje, unutrašnjoj organizaciji, organima Komore, njihovom sastavu, ovlašćenjima, načinu odlučivanja, uslovima i načinu izbora i opoziva, trajanju mandata te odgovornosti članova, imovini i raspolaganju mogućom dobiti, načinu sticanja imovine, ostvarivanju javnosti rada Komore, članstvu i članarini, pravima, obavezama i disciplinskoj odgovornosti članova, prestanku rada Komore, kao i o postupku sa imovinom u slučaju prestanka rada Komore.

Komora predstavlja i zastupa interese fizioterapeuta, fizioterapeutskih tehničara, radnih terapeuta i masera-kupeljara koji obavljaju poslove u fizikalnoj terapiji u Republici Hrvatskoj. Hrvatska komora fizioterapeuta obavlja **javna ovlašćenja**: vodi registar svojih članova, izdaje, obnavlja i oduzima odobrenje za samostalan rad, i vrši stručni nadzor nad radom fizioterapeuta, fizioterapeutskih tehničara, radnih terapeuta i masera-kupeljara koji obavljaju poslove u fizioterapeutskoj terapiji. Osim javnih ovlašćenja, Komora obavlja i **druge poslove**, uključujući: donošenje kodeksa fizioterapeutske etike i deontologije; saradnju sa nadležnim ministarstvom u svim oblastima od interesa za fizioterapeute, i učešće u izradi propisa iz oblasti fizioterapije; donošenje sadržaja fizioterapeutskih smjernica za plan i sprovođenje fizioterapeutske njege; predlaganje nadležnom ministru standarda i normativa za djelatnost fizioterapeuta; utvrđivanje potrebe, sadržaja i trajanja programa dodatnog usavršavanja fizioterapeuta; donošenje opšteg akta kojim se utvrđuju sadržaj, rokovi i procedura trajnog stručnog usavršavanja i provjere stručnosti svih radnika u oblasti fizioterapije; organizaciju trajnog stručnog usavršavanja i sprovođenje provjere stručnosti; propisivanje načina oglašavanja i isticanja naziva privatne prakse; utvrđivanje najnižih cijena fizioterapeutskih poslova izvan osnovne mreže zdravstvene djelatnosti, kao i cijena za pojedine poslove iz opsega dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja; vršenje stručnog nadzora nad radom fizioterapeuta i drugih radnika u oblasti fizioterapije; utvrđivanje povrede radnih dužnosti, utvrđivanje disciplinskih mjera za lakše i teže povrede radnih dužnosti; sprovođenje disciplinskog postupka i izricanje disciplinskih mjera za povrede dužnosti; saradnju sa zdravstvenom inspekcijom resornog ministarstva; koordinaciju odnosa među članovima i učešće u rješavanju eventualnih sporova; saradnju sa Svjetskog zdravstvenom organizacijom, Svjetskom konfederacijom za fizioterapiju, i drugim relevantnim međunarodnim organizacijama; kao i druge poslove određene Zakonom, Statutom i drugim propisima Komore.²⁸

KIPAR

Na Kipru, fizioterapeutska djelatnost uređena je **Zakonom o registraciji fizioterapeuta**²⁹, koji sadrži odredbe o osnivanju i načinu rada Odbora za registraciju fizioterapeuta i ustanova

²⁷ Statut Hrvatske komore fizioterapeuta, <https://www.hkf.hr/wp-content/uploads/2018/08/Pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni-tekst-Statuta-14.07.2017..pdf> (30.11.2020)

²⁸ Zakon o fizioterapeutskoj djelatnosti, <https://www.zakon.hr/z/398/Zakon-o-fizioterapeutskoj-djelatnosti> (16.12.2020)

²⁹ The Physiotherapists Registration Laws 1989 to 2005, 140 of 1989, 36(I) of 1998, 76(I) of 2004, 101(I) of 2005,

za fizioterapiju, postupku registracije fizioterapeuta, praktikovanju profesije fizioterapije, disciplinskoj odgovornosti, te odredbe o osnivanju i načinu rada udruženja fizioterapeuta. Pored toga, sastavni dio ovog zakona čine i aneksi, uključujući Etički kodeks, kao i šabloni za izdavanje odgovarajućih serfitikata i registracionih formulara. U skladu sa ovim zakonom, fizioterapeuti koji namjeravaju da vrše praksu na Kipru moraju se upisati u registar kiparskog Savjeta za registraciju fizioterapeuta i fizioterapeutskih ustanova³⁰ i biti članovi Pankiparskog udruženja fizioterapeuta.

Savjet za registraciju fizioterapeuta je tijelo koje je odgovorno za ispitivanje prijave za registraciju fizioterapeuta i fizioterapeutske djelatnosti, kao i za izdavanje godišnjih licenci za praktikovanje profesije fizioterapije. Članove Savjeta bira Vlada, na predlog resornog ministra, a Savjet se sastoji od tri registrovana fizioterapeuta koji rade u javnom zdravstvenom sistemu Kipra i četiri registrovana fizioterapeuta koja rade u privatnoj praksi, a koje predlaže Udruženje fizioterapeuta. Na internet stranici Savjeta za registraciju fizioterapeuta i fizioterapeutskih ustanova nalazi se registar licenciranih i registrovanih fizioterapeuta, uputstva za postupak registracije, uplatu godišnje članarine i postupak obnove licence, kao i druge korisne informacije.

U skladu sa zakonom, pravo da bude upisano u **registar** fizioterapeuta ima svako lice koje uplati predviđeni novčani iznos, te ukoliko Savjet utvrdi da: 1) je državljanin Kipra ili države članice EU, ili je u trenutku podnošenja prijave supružnik ili dijete državljanina Kipra sa stalnim prebivalištem; 2) nije osuđivano u posljednjih pet godina za krivična djela koja uključuju moralnu nedostojnost ili neiskrenost; 3) ima diplomu iz oblasti fizioterapije izdatu od strane univerziteta ili druge ekvivalentne obrazovne institucije priznate od strane Savjeta.

Disciplinski odbor osnovan je u skladu sa zakonom kako bi sprovodio disciplinske mjere nad registrovanim fizioterapeutima. Disciplinski odbor čini pet članova, odnosno dva člana Državnog pravobranilaštva (eng. *Law Office of the Republic*), koje predlaže državni pravobranilac (eng. *Attorney General*), te tri registrovana fizioterapeuta, koje predlaže Savjet, koji se biraju na period od tri godine. Disciplinska procedura protiv fizioterapeuta može biti pokrenuta u slučaju da je osuđen od strane suda za djelo koje uključuje neiskrenost ili moralnu nedostojnost, ako se po mišljenju Savjeta u okviru obavljanja fizioterapeutske profesije ponašao nedostojno ili neprofesionalno, ili ako ne poštuje obaveze predviđene Zakonom o registraciji fizioterapeuta, kao i podzakonskim aktima koji iz njega proističu. Disciplinske mjere koje mogu biti izrečene su brisanje lica iz registra fizioterapeuta, suspenzija dozvole za bavljenje fizioterapijom u trajanju koje Disciplinski odbor odredi, novčana kazna u iznosu do 850 eura, te usmeni ili pismeni ukor.³¹

Pankiparsko udruženje fizioterapeuta je pravno lice, osnovano u skladu sa Zakonom o registraciji fizioterapeuta, čiji članovi su svi registrovani fizioterapeuti na Kipru. Udruženje

[http://www.cyprus-seff.org/ckfinder/userfiles/files/The_Law_of_Physiotherapists_of_1989-2005\(1\).pdf](http://www.cyprus-seff.org/ckfinder/userfiles/files/The_Law_of_Physiotherapists_of_1989-2005(1).pdf) (8.12.2020)

³⁰ Internet stranica Kiparskog savjeta za registraciju fizioterapeuta i fizioterapeutskih ustanova, <http://www.cyprus-seff.org/english/home.php> (8.12.2020)

³¹ The Physiotherapists Registration Laws 1989 to 2005, 140 of 1989, 36(I) of 1998, 76(I) of 2004, 101(I) of 2005, [http://www.cyprus-seff.org/ckfinder/userfiles/files/The_Law_of_Physiotherapists_of_1989-2005\(1\).pdf](http://www.cyprus-seff.org/ckfinder/userfiles/files/The_Law_of_Physiotherapists_of_1989-2005(1).pdf) (15.12.2020)

štiti profesionalne interese svojih članova, organizuje seminare, obuke, treninge i druge aktivnosti u cilju kontinuirane edukacije svojih članova, ostvaruje saradnju sa drugim profesionalnim udruženjima i tijelima na Kipru i u inostranstvu, promovise profesiju fizioterapije na Kipru i radi na unapređenju pružanja usluga fizioterapije.³²

NJEMAČKA

Zakon o profesijama u fizioterapiji, poznat i kao Zakon o maserima i fizioterapeutima³³, ključni je zakon u oblasti fizioterapije u Njemačkoj. Zakon je donesen **1994.** godine, a posljednji put je izmijenjen u avgustu **2019.** godine. Njime je propisan način dobijanja dozvole za rad u profesiji fizioterapije, neophodan nivo obrazovanja za masere, medicinske spasioce i fizioterapeute, pravila za njihovo obučavanje i ispitivanje, način pružanja usluga, kao i odgovornosti. Zakon takođe sadrži i kaznene odredbe.

U skladu sa Zakonom, kako bi se neko profesionalno bavio fizioterapijom u Njemačkoj, potrebno je da ima **dozvolu za rad**, koja se može dobiti ukoliko je osoba završila neophodnu obuku i položila državni ispit, ako priloži dokaz da nije krivično gonjena za ponašanje koje se smatra neprikladnim za obavljanje ove profesije, ukoliko je zdravstveno sposobna za obavljanje te djelatnosti, te ako posjeduje znanje njemačkog jezika potrebno za vršenje profesionalnih aktivnosti.

Zakonom je detaljnije definisana **obuka** koju je neophodno proći kako bi lice dobilo zvanje fizioterapeuta, koja bi trebalo naročito da ga osposobi za pružanje podrške u razvoju, održanju ili vraćanju svih funkcija u somatskoj i psihološkoj oblasti, kao i za primjenu odgovarajućih procedura fizioterapije u okviru prevencije, kurativne medicine, rehabilitacije i u banjskom liječenju. Propisana obuka traje tri godine i sastoji se od teorijskih i praktičnih lekcija, kao i praktične obuke, koju sprovode škole odobrene od strane države, i završava se **državnim ispitom**. Škole koje ne funkcionišu u okviru bolnica moraju obezbijediti uslove za praktične obuke u okviru bolnice ili druge odgovarajuće medicinske ustanove.³⁴

Fizioterapeuti u Njemačkoj rade u bolnicama, klinikama, specijalističkoj medicinskoj praksi, ordinacijama za fizioterapiju, ambulantom, domovima za stare, centrima za rehabilitaciju, institucijama za njegu osoba sa invaliditetom, sportskim centrima i spa centrima. Obavljanje fizioterapeutske djelatnosti obuhvata prevenciju, kurativnu njegu, rehabilitaciju i palijativno zbrinjavanje.³⁵

Fizioterapeuti dobijaju to zvanje preko nadležne zdravstvene institucije. Oni koji završe obrazovanje u Njemačkoj uglavnom dobijaju titulu fizioterapeuta preko nadležne lokalne zdravstvene institucije. Fizioterapeuti koji nijesu iz Njemačke, a namjeravaju da u ovoj državi

³² Internet stranica Pankiparskog udruženja fizioterapeuta, <http://www.cyprusphysio.com/> (8.12.2020)

³³ Law on professions in physiotherapy (Masseur and physiotherapist law – MPhG), Federal Law Gazette I p. 1084, I p. 1307, <https://www.gesetze-im-internet.de/mphg/BJNR108400994.html> (1.12.2020)

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Deutscher Verband for Physiotherapie – Beruf und Bildung, <https://www.physio-deutschland.de/fachkreise/beruf-und-bildung.html> (15.12.2020)

obavljaju fizioterapeutsku djelatnost, apliciraju za priznavanje diplome kod nadležnog organa javne uprave u njihovom budućem mjestu prebivališta.³⁶

Njemačko udruženje fizioterapeuta vodeća je organizacija koja zastupa interese fizioterapeuta u Njemačkoj, a osnovana je 1949. godine. Sastoji se od Saveznog udruženja i 12 regionalnih udruženja. Struktura udruženja odgovara strukturi njemačkog sistema zdravstvene zaštite. Regionalna udruženja su nezavisne organizacije i svoj rad obavljaju na terenu, te vode račune o interesima svojih članova. Članovi mogu konsultovati Udruženje u vezi sa pitanjima koja se odnose na fizioterapiju, dobijanje licence, opremu za fizikalnu terapiju, osnivanje privatne prakse i slično.

Izvršne organe Udruženja fizioterapeuta čine **izvršni odbor, menadžment i generalni sekretar**. Veza sa regionalnim udruženjima održava se putem komisija i savezne konferencije delegata. Odbor direktora Njemačkog udruženja fizioterapeuta sastoji se od tri člana koji moraju biti fizioterapeuti po struci. Generalni sekretar, koji je također fizioterapeut, pruža savjetodavne usluge odboru direktora i regionalnim udruženjima, te koordiniše tehničke i druge poslove u okviru komisija. Menadžment se sastoji od dva generalna direktora sa jednakim ovlaštenjima.³⁷

U okviru Njemačkog udruženja fizioterapeuta osnivaju se i **komisije**, koje formira odbor direktora u cilju pripreme stručnih i političkih odluka. Komisije imaju zadatak da razrade obrazložene rezolucije na određenu temu koje utvrđuje odbor. Čini ih između tri i sedam članova sa visokim stepenom stručnosti, koje imenuje odbor na osnovu nominacija regionalnih udruženja. Osnivanjem komisije odbor utvrđuje rok do kojeg ona mora završiti sa radom.³⁸

U okviru Njemačkog udruženja fizioterapeuta funkcioniše još i 14 tematskih **radnih grupa**, koje se bave različitim oblastima fizioterapije, kao i nekoliko **ekspertskih komisija** koje doprinose intradisciplinarnoj i interdisciplinarnoj saradnji, kao što su npr. ekspertska komisija za fizioterapiju u okviru palijativne njege, osnovana 2013. godine, odnosno ekspertska komisija za dječju i adolescentsku medicinu, osnovana 2014. godine u Frankfurtu. Osnovni zadaci ekspertskih komisija su dalji razvoj i obezbjeđivanje kvaliteta fizioterapije u kliničkom liječenju, kreiranje terapija, osmišljavanje strategija prevencije, preporučivanje standardizovanih mjerila, kontinuirano prilagođavanje terapija novim dokazima, objavljivanje koncepata, te predstavljanje fizioterapije na kongresima i sastancima.³⁹

³⁶ World Physiotherapy – German Association on Physiotherapy, <https://world.physio/membership/germany> (15.12.2020)

³⁷Deutscher Verband für Physiotherapie - Zentralverband der Physiotherapeuten/Krankengymnasten (ZVK e.V.), <https://www.physio-deutschland.de/der-bundesverband/wir-ueber-uns.html> (15.12.2020)

³⁸Deutscher Verband für Physiotherapie - Kommissionen im Deutschen Verband für Physiotherapie (ZVK), <https://www.physio-deutschland.de/fachkreise/verbandsstruktur/kommissionen.html> (15.12.2020)

³⁹Deutscher Verband für Physiotherapie - Fachkommissionen im Deutschen Verband für Physiotherapie, <https://www.physio-deutschland.de/fachkreise/verbandsstruktur/fachkommissionen.html> (16.12.2020)

POLJSKA

Fizioterapeutska djelatnost u Poljskoj pravno je regulisana **Zakonom o profesiji fizioterapije**⁴⁰. Zakon je usvojen u septembru 2015. godine, a stupio je na snagu u maju 2016. godine.⁴¹ Ovim zakonom uređena su pitanja koja se tiču etičkog kodeksa fizioterapeutske prakse, dobijanja licence za bavljenje fizioterapijom, profesionalne edukacije i postdiplomskog obrazovanja fizioterapeuta, kao i profesionalne odgovornosti fizioterapeuta. Zakonom su takođe propisani organizacija i zadaci vodeće organizacije za fizioterapiju, kao i prava i dužnosti njenih članova.

Na osnovu Zakona o profesiji fizioterapije, fizioterapija je prepoznata kao **nezavisna medicinska profesija**, te fizioterapeuti mogu samostalno pružati medicinske usluge u oblasti fizioterapije. Neophodno je da fizioterapeuti posjeduju **licencu** koja se izdaje licu koje ispuni sve tražene uslove, odnosno posjeduje neophodnu diplomu, punu pravnu i zdravstvenu sposobnost i govori poljski jezik, te nije pravosnažno osuđivano za krivična djela, kao što su zločini protiv života i zdravlja. U skladu sa ovim zakonom, fizioterapeuti koji obavljaju profesiju kao **privatnu poslovnu aktivnost** pružaju svoje zdravstvene usluge u skladu sa **Zakonom o zdravstvenoj djelatnosti**. Zakon predviđa da su fizioterapeuti, u okviru obavljanja profesije, dužni da vrše profesionalnu dužnost brige o pacijentima, poštuju kodeks ponašanja, prava pacijenata i obaveze u pogledu bezbjednosti, te da se pridržavaju najnovijih standarda izvrsnosti u oblasti zdravstvene zaštite.

Stručno zvanje „fizioterapeut“ dobijaju lica koja posjeduju licencu za fizioterapiju. „Specijalista fizioterapije“ je stručno zvanje koje se dodjeljuje ili fizioterapeutu koji je završio specijalizaciju i položio **državni specijalistički ispit za fizioterapiju** (eng. *State Physiotherapy Speciality Exam*) ili fizioterapeutu čije je zvanje priznato odlukom koja se u skladu sa zakonom odnosi na postdiplomsko obrazovanje. Polaganje državnog specijalističkog ispita za fizioterapiju organizuje Centar za medicinsko ispitivanje (eng. *Centre for Medical Examination*), dva puta godišnje; na proljeće (u periodu od 2. maja do 15. juna) i na zimu (u periodu od 2. novembra do 15. decembra), na način što formira Komisiju za polaganje državnog ispita. Ispit je strukturiran u dva dijela, te uključuje teorijski i praktični dio, a Zakonom su detaljno propisani način bodovanja i organizacija ispita.

Osim toga, Zakon detaljno uređuje način i uslove za dobijanje licence, kao i slučajeve u kojima licenca fizioterapeuta prestaje da važi (na primjer, u slučaju smrti, oduzimanje licence nakon konačne presude disciplinskog suda, gubitka pravne sposobnosti, te u slučaju odricanja od licence).

Prije započinjanja bilo kakvih profesionalnih aktivnosti u skladu sa ugovorom o radu, fizioterapeut je u obavezi da dostavi dokument kojim se potvrđuje da posjeduje licencu za obavljanje fizioterapeutske djelatnosti pravnom licu u ime kojeg će obavljati ovu djelatnost.

⁴⁰ Act on the Profession of Physiotherapy, Journal of Laws 2015, Item 1994, <https://kif.info.pl/act-profession-physiotherapy/> (01.12.2020)

⁴¹ Internet stranica Poljske komore fizioterapeuta <https://kif.info.pl/what-is-the-polish-chamber-of-physiotherapists/> (01.12.2020)

Prije potpisivanja ugovora o radu sa fizioterapeutom, pravno lice (organizacija) u čije ime se fizioterapeut angažuje u obavezi je da zatraži dokument kojim se potvrđuje posjedovanje licence za fizioterapiju.

Nacionalna komora fizioterapeuta (u daljem tekstu Komora) je ključna organizacija koja predstavlja fizioterapeute i radi na održavanju adekvatnih standarda prakse u cilju javnog interesa. Komora fizioterapeuta ima status pravnog lica, a **članstvo** fizioterapeuta u Komori je **obavezno**. Nacionalna komora fizioterapeuta sastoji se od fizioterapeuta čiji se podaci nalaze u Nacionalnom registru fizioterapeuta. Među zadacima Nacionalne komore fizioterapeuta su:

- ✚ staranje o pravilnom obavljanju profesije fizioterapeuta;
- ✚ zastupanje fizioterapeuta;
- ✚ aktivnosti kontinuiranog unapređenja profesionalnih kvalifikacija fizioterapeuta;
- ✚ uspostavljanje i ažuriranje standarda ili smjernica u fizioterapiji;
- ✚ zdravstveno obrazovanje i unapređenje zdravlja;
- ✚ utvrđivanje pravila profesionalne etike i obezbjeđivanje njenog poštovanja;
- ✚ zaštita profesionalnog dostojanstva.

Komora u svojoj strukturi ima nekoliko tijela (organa) i to: Nacionalni kongres fizioterapeuta (*Krajowy Zjazd Fizjoterapeutów*), Nacionalni savjet fizioterapeuta, Komisiju za reviziju, Viši disciplinski sud, Disciplinski sud i Ombudsmana.

Najviši organ Komore je Nacionalni kongres fizioterapeuta i nadležan je, između ostalog, za izbor predsjednika Komore, izbor ostalih tijela (organa) Komore, utvrđivanje smjernica za rad Komore i njenih tijela, donošenje etičkog kodeksa fizioterapeuta i slično.

Nacionalni savjet fizioterapeuta, tijelo Komore fizioterapeuta, odobrava licence fizioterapeuta i vodi **Nacionalni registar fizioterapeuta**. U skladu sa Zakonom o profesiji fizioterapeuta, rad Nacionalne komore fizioterapeuta nadgleda ministar zdravlja.⁴² U principu, Nacionalna komora fizioterapeuta dodjeljuje i nadgleda licence za fizioterapiju, te djeluje kao organ nadležan za profesiju fizioterapije u Poljskoj. U svom djelovanju, prioritet daju sigurnosti pacijenata, a kontinuirano rade na unapređenju mogućnosti za profesionalno usavršavanje fizioterapeuta.⁴³ Prije formiranja Komore, fizioterapeute je predstavljalo **Poljsko društvo fizioterapeuta**, najstarije naučno udruženje fizioterapeuta u Poljskoj. Ovo društvo kao samostalno postoji od 1987. godine, a prethodno je od 1962. godine postojalo kao Odjeljenje bečelora fizičkog vaspitanja koji rade u rehabilitaciji u Poljskom društvu za rehabilitaciju lica sa invaliditetom.⁴⁴ U pogledu obezbjeđivanja primjene profesionalnih standarda, Nacionalna komora fizioterapeuta nadležna je da vrši **reviziju (provjeru) prakse fizioterapeuta**, koju sprovode fizioterapeuti koje ovlasti Komora. U tom smislu, ovlašćeni revizori imaju pravo da zatraže medicinske podatke i informacije, pristupe prostorijama u kojima organizacija, odnosno lice obavlja usluge zdravstvene zaštite, učestvuje u pružanju usluga zdravstvene zaštite, zahtijevaju usmeno ili pisano obrazloženje, te putem ankete zatraže mišljenje od učesnika i osoblja koje obavlja praksu. Nakon izvršene

⁴² Zakon o profesiji fizioterapije <https://kif.info.pl/act-profession-physiotherapy/> (01.12.2020)

⁴³ Internet stranica Poljske komore fizioterapeuta <https://kif.info.pl/what-is-the-polish-chamber-of-physiotherapists/> (01.12.2020)

⁴⁴ Internet stranica Poljskog društva fizioterapeuta <http://fizjoterapia.org.pl/> (01.12.2020)

revizije, priprema se izvještaj koji sadrži: ime, prezime i adresu fizičkog lica, ili ime i adresu pravnog lica kod kojih se vrši revizija; lokaciju na kojoj se pružaju zdravstvene usluge; datum početka i završetka revizije; ime i prezime revizora; opis činjeničnog stanja; navođenje nepravilnosti; zaključke revizora; datum i mjesto izrade izvještaja o reviziji. Ukoliko su nakon revizije utvrđeni postupci protivni principima profesionalne etike, Nacionalni savjet fizioterapeuta obavještava ombudsmana.

Ukoliko fizioterapeut namjerava da započne praksu, ali tokom posljednjih šest godina nije bio angažovan u praksi duže od pet godina, u obavezi je da obavijesti o tome Nacionalni savjet fizioterapeuta i **ponovo završi obuku u trajanju od najduže šest mjeseci**, pod nadzorom fizioterapeuta sa master diplomom i pet godina radnog iskustva ili specijaliste za fizioterapiju (u daljem tekstu mentor). Mentora imenuje rukovodilac zdravstvene ustanove u kojoj se odvija obuka za ponovno bavljenje praksom.

Shodno ovom zakonu, Nacionalni savjet fizioterapeuta određuje mjesto, trajanje i program obuke. Obuka se može obaviti i kod poslodavca koji zapošljava ili namjerava da zaposli fizioterapeuta, u skladu sa navedenim uslovima.

U skladu sa Zakonom, članovi Komore (fizioterapeuti) podliježu profesionalnoj odgovornosti za kršenje pravila profesionalne etike ili pravila koja se odnose na vršenje profesije (neprofesionalno ponašanje). Postupci u vezi sa profesionalnom odgovornošću uključuju:

- 1) provjeru aktivnosti;
- 2) istražni postupak;
- 3) postupak pred disciplinskim sudom;
- 4) postupak sprovođenja mjera.

Svrha provjere aktivnosti je ispitivanje okolnosti neophodnih da bi se utvrdilo da li postoje razlozi za pokretanje istrage. Dalje, svrha istražnog postupka je da se utvrdi da li je počinjeno djelo koje može predstavljati profesionalni prekršaj, zatim pojašnjenje okolnosti slučaja, a slučaju postojanja profesionalnog prekršaja - da se prikupe, obezbijede i, u mjeri u kojoj je to neophodno, evidentiraju dokazi za disciplinski sud. Postupak pred disciplinskim sudom pokreće se kako bi se obezbijedila odgovornost za neprofesionalno ponašanje/zloupotrebu, te identifikovale okolnosti koje utiču na neprofesionalno ponašanje/zloupotrebu, kao i sprečavanje ovih takvih prestupa u budućnosti, te jačanje poštovanja zakona i principa društvenih vrijednosti. Konačno, svrha izvršnog postupka je izvršenje odluka donijetih u toku postupka pred disciplinskim sudom.

Nacionalni savjet fizioterapeuta vodi registar kažnjenih fizioterapeuta. Postupak profesionalne odgovornosti ne može biti pokrenut ako su protekle tri godine od izvršenja prekršaja. Kažnjivost prekršaja prestaje nakon isteka pet godina od njegovog izvršenja. Disciplinski sud može izreći sljedeće mjere:

1. opomena;
2. ukor;
3. novčana kazna;

4. zabrana obavljanja rukovodećih funkcija u institucijama zdravstvene zaštite u trajanju od jedne do pet godina;
5. zabrana vršenja imenovanih funkcija u organima Komore u periodu od jedne do pet godina;
6. ograničavanje obima aktivnosti u obavljanju profesije na period od šest mjeseci do dvije godine;
7. suspenzija prava na bavljenje profesijom na period od jedne do pet godina;
8. lišavanje prava na bavljenje profesijom (oduzimanje licence).

RUMUNIJA

Fizioterapeutska djelatnost u Rumuniji uređena je **Zakonom br. 229/2016 o organizaciji i obavljanju profesije fizioterapeuta, kao i osnivanju, organizaciji i funkcionisanju Rumunskog koledža fizioterapeuta**⁴⁵. Zakon uređuje pitanja koja se odnose na profesiju fizioterapeuta, način obavljanja profesije fizioterapeuta, zatim na osnivanje, organizaciju i funkcionisanje Koledža fizioterapeuta.

Shodno Zakonu, zanimanje fizioterapeuta na teritoriji države mogu obavljati lica koja ispunjavaju sljedeće uslove:

1. posjeduju zvaničnu kvalifikaciju iz oblasti fizioterapije;
2. nijesu prekršila etičke principe profesije fizioterapeuta, te im nije izrečena kazna zabrane vršenja profesije fizioterapeuta;
3. imaju zdravstvenu sposobnost za bavljenje tom profesijom, odnosno ljekarsko uvjerenje;
4. članovi su Rumunskog koledža fizioterapeuta.

Pod zvaničnom kvalifikacijom iz oblasti fizioterapije podrazumijeva se:

a) diploma akreditovane ili druge ovlašćene visokoškolske ustanove u Rumuniji u oblastima kao što su: fizikalna terapija, fizikalna terapija i kineziterapija, fizioterapija (studije u trajanju od četiri godine), fizičko vaspitanje i sport, specijalizacija iz fizikalne terapije i posebnih motoričkih vještina (studije u trajanju od tri godine), fizioterapija (studije u trajanju od tri godine), fizičko vaspitanje i sport, specijalizacija u oblasti medicinske fizičke kulture i sl.

b) diploma ili drugo ekvivalentno zvanje fizioterapeuta/masažnog terapeuta izdato u nekoj drugoj državi koju je priznalo Ministarstvo za nacionalno obrazovanje i istraživanje.

U skladu sa Zakonom, fizioterapeut započinje svoju djelatnost na osnovu **odobrenja za obavljanje besplatne prakse** u roku od 12 mjeseci od sticanja diplome koje izdaje Rumunski koledž fizioterapeuta. Odobrenje za obavljanje prakse fizioterapeutu izdaje se na osnovu sljedećih dokumenata:

- a) dokumentacija koja potvrđuje stručnu spremu;
- b) potvrda da ne postoji krivična evidencija;

⁴⁵ Zakon 229/2016 o organizaciji i obavljanju profesije fizioterapeuta, kao i osnivanju, organizaciji i funkcionisanju Rumunskog koledža fizioterapeuta <https://colegiulfizioterapeutilor.ro/wp-content/uploads/2020/04/legea-229-2016-actualizata.pdf> (02.12.2020)

v) uvjerenje o fizičkom i mentalnom zdravlju.

Shodno Zakonu, **fizioterapeuti mogu obavljati svoju djelatnost kao administrativnu**, što uključuje upravljanje uslugama fizioterapije, u okviru određenih ustanova ili zajednica, **kliničku** – na primarnom, sekundarnom ili tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, u privatnim ordinacijama, zdravstvenim ustanovama, bolnicama, ambulancama, staračkim domovima i slično, **u interesu javnog zdravlja ili zdravlja zajednice** – kroz formulaciju zdravstvenih politika i aktivnosti za promociju zdravlja, te **pod posebnim uslovima**, u kojima fizioterapeut djeluje **u okviru drugih vidova medicinske prakse**, po nalogu ministra zdravlja ili u saradnji sa Rumunskim koledžom fizioterapeuta.

Osim toga, fizioterapeuti u Rumuniji mogu obavljati svoju djelatnost **u sistemu javnog zdravlja i/ili kao privatnu praksu**, i to kao vlasnici privatne prakse, saradnici u nezavisnoj praksi ili u saradnji sa pružaocima usluga medicinske njege, socijalne pomoći, liječenja u banjama, kao i u saradnji sa savezima, klubovima, sportskim udruženjima i obrazovnim jedinicama. Nacionalni savjet Rumunskog koledža fizioterapeuta, koji je jedan od organa upravljanja Koledža na nacionalnom nivou, utvrđuje kriterijume i standarde za opremanje nezavisnih ordinacija za **privatnu praksu**.⁴⁶

Zakon predviđa i **izuzetke u pogledu obavljanja fizioterapeutske djelatnosti**, pa profesiju fizioterapeuta ne mogu obavljati sljedeća lica:

- a) lice kojem je sudskom odlukom izrečena mjera zabrane bavljenja profesijom fizioterapeuta na određeno vrijeme;
- b) lice koje je u obavljanju profesije fizioterapeuta počinilo zloupotrebe kojima su povrijeđena osnovna ljudska prava i slobode, na osnovu pravosnažne sudske odluke koja izričito predviđa zabranu bavljenja profesijom.

Osim toga, bavljenje profesijom fizioterapeuta **nespojivo je** sa bilo kojom radnjom koja bi mogla naštetiti dostojanstvu, profesionalnom ili ličnom ugledu fizioterapeuta u skladu sa Etičkim kodeksom fizioterapeuta. Ukoliko postoji takva nespojivost, fizioterapeutu se suspenduje pravo na bavljenje profesijom.

Rumunski koledž fizioterapeuta⁴⁷ je profesionalna, nevladina, apolitična organizacija od javnog interesa, koja ima status pravnog lica. Koledž daje ovlašćenja, vrši kontrolu i nadzor kad obavljanjem fizioterapeutske djelatnosti. Rumunski koledž fizioterapeuta ima institucionalnu autonomiju u oblasti svog djelovanja, kao i normativnu i jurisdikcijsku nadležnost, a **članstvo u Koledžu je obavezno** za fizioterapeute u Rumuniji. Među nadležnostima Rumunskog koledža fizioterapeuta su: praćenje i kontrola obavljanja profesije fizioterapeuta u saradnji sa Ministarstvom zdravlja, obezbjeđivanje poštovanja zakonskog i organizacionog okvira za obavljanje profesije fizioterapeuta, uključujući i funkciju profesionalne kontrole i disciplinska ovlašćenja, izdavanje odobrenja za obavljanje profesije fizioterapeuta na teritoriji države, usvajanje etičkog kodeksa fizioterapeuta,

⁴⁶ Statut Rumunskog koledža fizioterapeuta <http://www.ms.ro/wp-content/uploads/2017/05/Statut-fizioterapeuti.pdf> (02.12.2020)

⁴⁷ Colegiul Fizioterapeutilor din România, <https://colegiulfizioterapeutilor.ro/> (02.12.2020)

uspostavljanje i nadgledanje primjene i poštovanja standarda i kvaliteta profesionalnih usluga u oblasti fizioterapije, kao i etičkih principa, uspostavljanje okvira za unapređenje i razvoj profesionalnih kompetencija, vođenje evidencije ovlašćenih fizioterapeuta i, u zavisnosti od slučaja, suspenzija ili ukidanje prava na bavljenje profesijom, izrada i ažuriranje jedinstvenog Registra fizioterapeuta i slično.

U skladu sa Zakonom, fizioterapeut je disciplinski odgovoran za nepoštovanje zakona. Statut Koledža fizioterapeuta predviđa proceduru ispitivanja i sankcionisanja prekršaja fizioterapeuta. Analizu i rješavanje slučajeva u vezi sa zloupotrebama u okviru profesije vrši Rumunski koledž fizioterapeuta, na način što formira Komisiju, koja se sastoji od jednog ljekara specijaliste i dva fizioterapeuta jednakog ili višeg nivoa stručne kvalifikacije. Disciplinska odgovornost fizioterapeuta ne isključuje krivičnu, protivpravnu, građansku ili materijalnu odgovornost, u skladu sa zakonom.

Statutom Rumunskog koledža fizioterapeuta dodatno su, između ostalog, utvrđene nadležnosti Koledža, način sticanja članstva, suspenzija i prestanak članstva, prava i obaveze članova, zatim organizaciona struktura Koledža (organi upravljanja na nacionalnom i teritorijalnom nivou), principi disciplinske odgovornosti i disciplinskog postupka protiv fizioterapeuta, kao i propisivanje disciplinskih sankcija.

SJEVERNA MAKEDONIJA

Sjeverna Makedonija **nema specifičan zakon kojim je uređena profesija fizioterapije**. Ključni zakon u oblasti zdravstva, kojim je i prepoznata fizioterapeutska profesija u Sjevernoj Makedoniji, je **Zakon o zdravstvenoj zaštiti**⁴⁸.

U postupku organizovanja zdravstvenih ustanova, uključujući oblast fizioterapije, primjenjuje se **Pravilnik o potrebnom prostoru, opremi i stručnom osoblju za zasnivanje, započinjanje rada i obavljanje zdravstvene djelatnosti u zdravstvenim ustanovama**.⁴⁹ Propisano je da u opštoj bolnici, kao posebni vid specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite, za medicinsku rehabilitaciju, treba da postoji kabinet za fizikalnu terapiju, sa ispunjenim uslovima po pitanju veličine prostora i nivoa obrazovanja i brojnosti medicinskog kadra angažovanog u oblasti fizikalne medicine i rehabilitacije.

U Sjevernoj Makedoniji **ne postoji jedinstvena komora** koja okuplja registrovane i licencirane fizioterapeute i u kojoj je članstvo obavezno. Postoji nekoliko udruženja fizioterapeuta, u koje se isti učlanjuju na dobrovoljnoj osnovi, a to su: **Udruženje profesionalnih fizioterapeuta Makedonije**⁵⁰, **Udruženje fizioterapeuta Republike**

⁴⁸ Закон за здравствената заштита, „Službeni glasnik Republike Sjeverne Makedonije“, br. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 37/16, 20/19, 101/19, 153/19, 180/19 i 275/19, <http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2018/01/ZAKON-ZA-ZDRAVSTVENATA-ZASHTITA-zakluchno-so-br-37-od-2016.pdf> (09.12.2020)

⁴⁹ Pravilnik o potrebnom prostoru, opremi i stručnom osoblju za zasnivanje, započinjanje rada i obavljanje zdravstvene djelatnosti u zdravstvenim ustanovama <http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2012/12/pravilnik-zu-pok-91.2013.pdf>

⁵⁰ Internet stranica Udruženja profesionalnih fizioterapeuta Makedonije <http://zpft.org/> (09.12.2020)

Makedonije⁵¹ i **Makedonsko fizioterapeutsko udruženje**⁵². Ciljevi ovih udruženja su slični i odnose se na zaštitu interesa fizioterapeuta, njihovo profesionalno usavršavanje, organizovanje naučnih skupova iz oblasti fizioterapije i slično.

Međutim, najnovije udruženje, Makedonsko fizioterapeutsko udruženje, koje su osnovali fizioterapeuti nezadovoljni radom već postojećih udruženja, među svojim ciljevima posebno ističe kreiranje politika za stvaranje uslova za donošenje zakona za uvođenje nezavisne fizioterapeutske prakse i uspostavljanje fizioterapeutske komore za licenciranje fizioterapeuta na teritoriji Sjeverne Makedonije.⁵³

SLOVENIJA

U Sloveniji **ne postoji poseban zakon koji se odnosi na fizioterapeutsku djelatnost**, već je u primjeni **Zakon o zdravstvenoj djelatnosti**⁵⁴, te **pravilnici** koji su proistekli iz ovog zakona, kao što su Pravilnik o registru i licencama fizioterapeuta, Pravilnik o minimalnim standardima i minimalnoj opremi za sprovođenje fizioterapeutske djelatnosti i Pravilnik o davanju stručnog mišljenja za obavljanje privatne zdravstvene aktivnosti, u postupku dodjele koncesije i davanju stručnog mišljenja o dobrom ugledu u oblasti fizioterapeutske djelatnosti.

Shodno Zakonu o zdravstvenoj djelatnosti, pri domovima zdravlja se može organizovati fizioterapija, a obavljanje fizioterapeutske djelatnosti se takođe može organizovati u saradnji sa drugim javnim zdravstvenim ustanovama. Fizioterapeuti mogu raditi na **primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, kao i u banjama**, te mogu obavljati **privatnu zdravstvenu djelatnost** kao pravna ili fizička lica.⁵⁵ Pružalac fizioterapeutskih usluga može samostalno obavljati fizioterapeutsku djelatnost ako je upisan u registar i ima važeću licencu.⁵⁶ Odgovarajućim **Pravilnikom**⁵⁷ propisani su minimalni prostorni, tehnički i drugi uslovi i preporučeni minimalni standardi opreme za sprovođenje fizioterapeutske djelatnosti u javnim i privatnim ustanovama i ordinacijama.

U skladu sa Zakonom o zdravstvenoj djelatnosti, dobijanje mišljenje nadležnog strukovnog udruženja ili komore je neophodno kako bi zdravstveni radnik mogao obavljati privatnu zdravstvenu djelatnost, a pomenuto mišljenje mora pribaviti i opština ili gradski upravni organ nadležan za zdravstvenu zaštitu prilikom davanja koncesije za pružanje javne usluge. Mišljenje **Strukovnog udruženja fizioterapeuta** sačinjava **Komisija za privatnu**

⁵¹ Internet stranica Udruženja fizioterapeuta Republike Makedonije <https://fizioterapevt.org.mk/> (09.12.2020)

⁵² Internet stranica Makedonskog udruženja fizioterapeuta <https://mfz.mk/> (09.12.2020)

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Zakon o zdravstveni dejavnosti, „Uradni list RS“, br. 23/05 – uradno prečišćeno besedilo, 15/08 – ZPačP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US, 73/19, 82/20 i 152/20 – ZZUOOPsti, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO214> (30.11.2020)

⁵⁵ Državni portal za poslovne subjekte i samostalne preduzetnike Republike Slovenije <http://evem.gov.si/info/poklici-in-strokovni-kadri/poklic/12587/prikaziPoklic/> (30.11.2020)

⁵⁶ Pravilnik o registru i licencama fizioterapeuta <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV9874#> (30.11.2020)

⁵⁷ Pravilnik o minimalnim standardima i minimalnoj opremi za sprovođenje fizioterapeutske djelatnosti <https://www.physio.si/wp-content/uploads/2016/04/2016-Pravilnik-ZFS-Minimalni-standardi-opremljenosti-LEKT.pdf> (30.11.2020)

djelatnost koja izdaje mišljenja po pitanju obavljanja privatne fizioterapeutske zdravstvene djelatnosti, a u postupku davanja koncesije procjenjuje profesionalne kvalifikacije zdravstvenih radnika u fizioterapiji. Rad komisije regulisan je odgovarajućim pravilnikom.

Fizioterapeuti u Republici Sloveniji učlanjuju se u **Udruženje fizioterapeuta Slovenije**⁵⁸ (*Združenje fizioterapevtov Slovenije – strukovno združenje*). Ono je nezavisno, nepolitičko, nestranačko profesionalno udruženje fizioterapeuta i ima status pravnog lica, a temeljni akt Udruženja je **Statut**⁵⁹. Udruženje djeluje javno i u javnom interesu, te zastupa i štiti profesionalne interese fizioterapeuta. Udruženje fizioterapeuta, između ostalog, vodi registar članova, **daje mišljenja za izdavanje dozvola za privatni i samostalni rad**, daje mišljenja o dodjeljivanju koncesija u oblasti fizioterapije, učestvuje u pripremi propisa iz oblasti fizioterapeutske djelatnosti, organizuje obuke fizioterapeuta, i saraduje sa nadležnim državnim organima i obrazovnim institucijama.

⁵⁸ Internet stranica Udruženja fizioterapeuta Slovenije, <https://www.physio.si/> (30.11.2020)

⁵⁹ Statut Udruženja fizioterapeuta Slovenije, https://www.physio.si/wp-content/uploads/2016/11/2016_Statut_ZFS_6_2016.pdf (30.11.2020)

IZVORI INFORMACIJA

Direktiva 2005/36/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta Evropske unije, od 7. septembra 2005. godine o priznavanju stručnih kvalifikacija

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32005L0036>

Direktiva 2013/55/EU

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0055&from=EN>

Državni portal za poslovne subjekte i samostalne preduzetnike Republike Slovenije

<http://evem.gov.si/info/poklici-in-strokovni-kadri/poklic/12587/prikaziPoklic/>

Internet stranica Hrvatskog zbora fizioterapeuta <http://www.hzf.hr/>

Internet stranica Kiparskog savjeta za registraciju fizioterapeuta i fizioterapeutskih ustanova

<http://www.cyprus-seff.org/english/home.php>

Internet stranica Komore fizioterapeuta Crne Gore

<https://komorafizioterapeuta.me/fizioterapija/fizioterapeuti/>

Internet stranica Komore fizioterapeuta FBiH

<http://www.komorafizioterapeuta-fbih.com/index.php>

Internet stranica Makedonskog udruženja fizioterapeuta <https://mfz.mk/>

Internet stranica Njemačkog udruženja fizioterapeuta

<https://www.physio-deutschland.de/der-bundesverband/wir-ueber-uns.html>

Internet stranica Pankiparskog udruženja fizioterapeuta <http://www.cyprusphysio.com/>

Internet stranica Poljskog društva fizioterapeuta <http://fizjoterapia.org.pl/>

Internet stranica Poljske komore fizioterapeuta

<https://kif.info.pl/what-is-the-polish-chamber-of-physiotherapists/>

Internet stranica Rumunskog koledža fizioterapeuta <https://colegiulfizioterapeutilor.ro/>

Internet stranica Strukovnih sindikata doktora medicine Republike Srpske

http://www.ssdmsr.org/NewsImages/22_1.pdf

Internet stranica Svjetske konfederacije za fizikalnu terapiju <https://world.physio/>

Internet stranica Udruženja fizioterapeuta Republike Makedonije <https://fizioterapevt.org.mk/>

Internet stranica Udruženja fiziozerapeuta Slovenije <https://www.physio.si/>

Internet stranica Udruženja profesionalnih fizioterapeuta Makedonije <http://zpft.org/>

Internet stranica Udruženja/Udruge za fizioterapiju Federacije Bosne i Hercegovine

<https://www.uffbih.ba/>

Internet stranica Zavoda za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Dr Miroslav Zotović“

<https://www.zotovicbl.com/zotovic.php?id=6>

Pravilnik o bližim uvjetima koje mora ispunjavati Centar za fizikalnu rehabilitaciju, kao i način njegovog organiziranja

<https://kdzifbih.ba/wp-content/uploads/2018/02/Pravilnik-centar-fizikalnu-rehabilitaciju.pdf>

Pravilnik o minimalnim standardima i minimalnoj opremi za sprovođenje fizioterapeutske djelatnosti

<https://www.physio.si/wp-content/uploads/2016/04/2016-Pravilnik-ZFS-Minimalni-standardi-opremljenosti-LEKT..pdf>

Pravilnik o potrebnom prostoru, opremi i stručnom osoblju za zasnivanje, započinjanje rada i obavljanje zdravstvene djelatnosti u zdravstvenim ustanovama

<http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2012/12/pravilnik-zu-pok-91.2013.pdf>

Pravilnik o registru i licencama fizioterapeuta

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV9874#>

Statut Hrvatske komore fizioterapeuta

<https://www.hkf.hr/wp-content/uploads/2018/08/Pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni-tekst-Statuta-14.07.2017..pdf>

Statut Rumunskog koledža fizioterapeuta

<http://www.ms.ro/wp-content/uploads/2017/05/Statut-fizioterapeuti.pdf>

Statut Udruženja fizioterapeuta Slovenije

https://www.physio.si/wp-content/uploads/2016/11/2016-Statut-ZFS_6_2016.pdf

What Europe does for me: Physiotherapists without borders, 2018/09/19

<https://what-europe-does-for-me.eu/en/portal/2/B45>

Zakon 229/2016 o organizaciji i obavljanju profesije fizioterapeuta, kao i osnivanju, organizaciji i funkcionisanju Rumunskog koledža fizioterapeuta

<https://colegiulfizioterapeutilor.ro/wp-content/uploads/2020/04/legea-229-2016-actualizata.pdf>

Zakon o fizioterapeutskoj djelatnosti - Hrvatska

<https://www.zakon.hr/z/398/Zakon-o-fizioterapeutskoj-djelatnosti>

Zakon o profesijama u fizioterapiji – Njemačka

<https://www.gesetze-im-internet.de/mphg/BJNR108400994.html>

Zakon o profesiji fizioterapije – Poljska <https://kif.info.pl/act-profession-physiotherapy/>

Zakoni o registraciji fizioterapeuta od 1989. do 2005. - Kipar

[http://www.cyprus-seff.org/ckfinder/userfiles/files/The Law of Physiotherapists of 1989-2005\(1\).pdf](http://www.cyprus-seff.org/ckfinder/userfiles/files/The Law of Physiotherapists of 1989-2005(1).pdf)

Zakon o zdravstvenoj djelatnosti – Slovenija

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO214>

Zakon o zdravstvenom osiguranju - Njemačka https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_5/

Zakon o zdravstvenoj zaštiti - Crna Gora ("Službeni list Crne Gore", 3/16, 39/16, 2/17, 44/18, 24/19–drugi zakoni i 82/20)

Zakon o zdravstvenoj zaštiti - FBiH <https://www.paragraf.ba/propisi/fbih/zakon-o-zdravstvenoj-zastiti.html>

Zakon o zdravstvenoj zaštiti - Republika Srpska

<https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/zakon-o-zdravstvenoj-zastiti.html>

Zakon o zdravstvenoj zaštiti – Sjeverna Makedonija

<http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2018/01/ZAKON-ZA-ZDRAVSTVENATA-ZASHTITA-zakluchno-so-br.-37-od-2016.pdf>